

УДК 327:94



ВСЕСВІТНЯ МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНА І ДИПЛОМАТИЧНА ІСТОРІЯ XX-XXI СТОЛІТТЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО- СИСТЕМНИЙ АСПЕКТ

КУДРЯЧЕНКО А.І.,
Директор
Інституту
всесвітньої історії
НАН України,
доктор історичних
наук, професор,
Заслужений діяч
науки і техніки
України

Рецензія на книгу:

Пронь С.В., Пронь Т.М., Ціватий В.Г. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років / С.В. Пронь, Т.М. Пронь, В.Г. Ціватий. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ-Миколаїв: «Іліон», 2014. – 244с. – ISBN 978-617-534-209-1

Під грифом МОН України вийшло друком міжвузівське навчально-наукове видання (*Дипломатична академія України при МЗС України і Чорноморський державний університет імені Петра Могили*) із започаткованої серії підручників, навчальних посібників і монографій нового покоління, а саме: **С.В.Пронь, Т.М.Пронь, В.Г.Ціватий. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років: навчальний посібник. – Київ-Миколаїв: «Іліон», 2014. – 244с. ISBN 978-617-534-209-1.**

Рецензент акцентує увагу на тому, що на сьогодні одним із головних і пріоритетних завдань Дипломатичної академії України при МЗС України як **навчально-методичного центру** української вищої школи за спеціальностями зовнішньополітичного і дипломатичного профілю – *є саме підготовка нового покоління монографій, навчально-наукових видань, підручників і навчальних посібників, упровадження креативних технологій навчання* XXI століття. Нові видання мають забезпечити високий європейський і світовий рівні якості підготовки студентів зі

спеціальностей зовнішньополітичного та дипломатичного профілю.

Рецензоване видання авторського колективу – це оригінальне, сучасне й актуальне навчально-наукове дослідження, в якому проаналізовано та системно викладено витoki й реальний стан міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії ХХ-ХХІ століть, як важливої складової еволюції та трансформації політико-дипломатичних систем та систем міжнародних відносин глобалізованого світу. Основні висновки праці зроблені в результаті залучення до наукового аналізу нових документів українських та зарубіжних архівів, матеріалів вітчизняної та іноземної періодики, видань української діаспори.

Його головне призначення полягає в тому, щоб навчити вдумливого читача орієнтуватися в тенденціях сучасних міжнародно-політичних, геополітичних і світових процесах, а також допомогти їм усвідомити рушійні чинники, що впливають на політичну, дипломатичну чи економічну діяльність державних акторів як на світовій арені, так і в межах географічно визначених міжнародно-політичних регіонів.

Дане видання надає вичерпну інформацію про проблемні питання зовнішньої політики й дипломатії найбільших держав світу, аналізуються фундаментальні проблеми міждержавних відносин у ХХ-ХХІ століттях, пов'язані з їх економічним, інституційним, соціокультурним, дипломатичним та політичним розвитком у період глобалізації та поширення інтеграційних процесів у світі, а також зорієнтоване на вирішення таких основних дослідницьких завдань: вивчення особливостей геополітичного та інституціонального середовища різних регіонів і країн світу, а також національних інтересів великих держав у їх межах; аналіз характерних рис інституційної, управлінської, зовнішньополітичної, дипломатичної та зовнішньоекономічної діяльності провідних регіональних держав із реалізації національних цілей і стратегічних програм розвитку в чітко визначеному географічному просторі; ознайомлення з актуальними глобальними проблемами, які потребують колективного вирішення і прийняття виважених спільних рішень.

Рецензоване видання містить необхідні матеріали для вивчення курсу всесвітньої історії, політології міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії означеного хронологічного періоду. Автори, використовуючи різноманітні джерела та літературу, аналізують і дають фактологічно об-

грунтовані відповіді (у контексті системної політичної історії) на складні питання міжнародних відносин ХХ – початку ХХІ століть.

Автори досліджують особливості міжнародних відносин та дипломатії напередодні та в роки Першої світової війни (розділ II, с. 18-26), проблеми повоєнного мирного врегулювання й особливості та домінуючі проблеми Версальської системи міжнародних відносин (розділ III, с. 27-32), міжнародні відносини та зовнішню політику в роки світової економічної кризи (1929-1933 роки) (розділ V, с. 38-44), міжнародні відносини та зовнішню політику напередодні та в період Другої світової війни (розділ IX, с. 74-80), пріоритети та принципи кадрового забезпечення дипломатичної служби США (розділ XVII, с. 169-178) та ін.

Також автори у вступі зазначають, що «ця книга – лише спроба через призму системної історії опанувати, дослідити, розібратися в міжнародних відносинах і зовнішній політиці сучасного світу. Системність полягає не лише в хронологічному зваженому викладенні фактологічного матеріалу, а й в ілюстрації логіки, рушійних сил світової політики, їх переваг, недоліків, протиріч, які в цілому доводять, що міжнародні відносини – складний, але єдиний організм з усіма притаманними йому історичними компонентами (с. 9)».

Протягом багатомісячної історії окремі держави і регіони в цілому досить часто виступали як самостійні гравці не лише на національному рівні, але й на міжнародній арені в цілому. Однак, саме наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть стала приділятися особлива увага їх ролі в міжнародних справах, зовнішній політиці та дипломатії. Тому окремі розділи цього видання спеціально присвячено виваженому розгляду цієї проблеми (розділи XIV, XV, XIX).

Метою даного видання є системний виклад історії та сучасного стану політико-дипломатичних та систем міжнародних відносин з позицій сучасних наукових розвідок та в контексті можливості врахування історичного досвіду в інституціональній розбудові сучасних держав та їх політико-дипломатичних систем глобалізованого простору.

У цілому ж, допитливий читач отримав у своє розпорядження аргументовану, й змістовну, виважену в науково-теоретичному і методичному плані та видану на високому поліграфічному рівні видавництвом «Ліон» наукову книгу. Сподіваємось, що рецензоване видання зацікавить студентів-міжнародників, студентів і слухачів Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ

України, допоможе їм в кращому розумінні сучасності на історичних прикладах у засвоєнні початкових курсів «Політологія міжнародних відносин», «Історія міжнародних відносин», «Компаративна історія, теорія і практика дипломатії», «Дипломатія іноземних держав», «Світова дипломатія» та ін.

З цієї книги читач може дізнатися про польсько-українську територіальну проблему в міжнародних відносинах кінця Другої світової війни; про особливості формування та реалізації основних напрямків міжнародних відносин та зовнішньої політики США; про політичну історію Європи 1990-х років та її місце в системі міжнародних відносин; про публічну дипломатію Республіки Польща ХХІ століття; про головні наукові досягнення та існуючі проблеми людства ХХ століття; про Азійсько-Тихоокеанський регіон, Японію, Китай в етнокультурній та історичній спільності; про конференційну дипломатію періоду Другої світової війни та багато іншого цікавого історико-політичного та пізнавального подієвого матеріалу. У виданні можна знайти й пояснення причин соціокультурної трансформації КНР з ізольованої країни Азії на економічного лідера світу та простежити, як саме проводять свою зовнішню політику й дипломатію США на різних континентах.

Рецензована праця написана на достатньо високому теоретичному та методичному рівні, буде цікавою для науковців, професійних політиків, дипломатів, аналітиків у сфері зовнішніх зв'язків, викладачів, студентів.

Маленькою, але вдалою родзинкою видання є запропонований читачеві розділ: «*Міжнародні відносини та зовнішня політика в афоризмах (державна, закон, політика, дипломатія, історія, національні особливості)*» (с. 215-219).

Хочеться сподіватися, що це видання стане корисною знахідкою для політиків, державних службовців і дипломатів, які з інтересом познайомляться й отримають додаткову інформацію про геоекономічні та геополітичні інтереси сучасних держав глобалізованого світу.

Бажаю авторському колективу продовжити за хронологією наступне видання, адже 2015 рік був досить багатим на політичні, дипломатичні, соціокультурні події, які варто проаналізувати і вписати в системний контекст розвитку світових подій та еволюцію політико-дипломатичних систем і систем міжнародних відносин. Та й початок 2016 року вже поставив перед нами багато проблемних питань щодо їх нагального політичного осмислення та тактико-стратегічного вирішення...

На думку рецензента, варто дослухатися до заключного слова авторів видання (В.Г. Ціватий, С.В. Пронь, Т.М. Пронь), які наголошують, що: «... це видання стане корисним і сприятиме добрій справі – усвідомленню, вивченню та практичному використанню уроків – беручи за основу та опанувавши системну історію – помилок, досягнень, досвіду міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії ХХ – початку ХХІ століть. Щастя Вам!» (с. 221).

Звісно, що в книзі багато різних історичних подій і фактів, і про це розповісти у декількох абзацах просто неможливо. Тому рекомендуємо віднайти час на ознайомлення з цим виданням. Читати це дослідження досить легко, написано дуже яскравою мовою і легко сприймається для усвідомлення геополітичних, геостратегічних, геодипломатичних та геоекономічних змін світової політики та дипломатії.

Стаття надійшла до редколегії 26.12.2015

Прийнята до друку 09.02.2016